

Prijsstabiliteit en vertrouwen in de ECB

Nederlanders hechten grote waarde aan prijsstabiliteit. Zij vinden het belangrijk dat de ECB onafhankelijk van de overheid werkt aan het waarborgen hiervan. Ondanks haar korte bestaansgeschiedenis is het vertrouwen in de ECB tamelijk groot.

Transparantie, openheid en heldere communicatie staan hoog in het vaandel bij centrale banken, maar het beeld van de monetaire autoriteit als gesloten bolwerk is hardnekkig. De buitenwacht krijgt tegenwoordig de doelstelling van het monetaire beleid regelmatig én duidelijk uiteengezet. Dat gebeurt op persconferenties, in rapporten, in publicaties in de vak- en populaire pers en door het geven van speeches. Voor de Europese Centrale Bank (ECB) is de kern van het monetaire beleid een inflatie van dichtbij, maar beneden de twee procent op de middellange termijn. Consumenten, bedrijven en financiële markten weten dus waar zij aan toe zijn. Deze doelstelling, mits geloofwaardig, biedt houvast voor inflatieverwachtingen. Dit is belangrijk omdat centrale banken uit ervaring weten dat het bereiken van de inflatiedoelstelling een stuk moeilijker is als verwachtingen ontsporen.

Achtergrond

Sinds de publicaties van Kydland en Prescott, Barro en Gordon, en Rogoff, evenals het hierdoor geïnspireerde theoretische en empirische onderzoek, is algemeen aanvaard dat de geloofwaardigheid van monetair beleid gebaat is bij afstand tussen centrale bank en overheid (Kydland & Prescott, 1977; Barro & Gordon, 1983; Rogoff, 1985). Inmiddels is wereldwijd werk gemaakt van de onafhankelijkheid van centrale banken. Onafhankelijkheid biedt echter geen garantie voor lage inflatieverwachtingen. Publiek en financiële markten moeten ook vertrouwen hebben in het werk van de monetaire autoriteiten. Van professionele marktspelers en bedrijven valt te verwachten dat zij de prijsontwikkelingen en stappen van centrale banken op de voet volgen en de centrale bank op haar daden en resultaten beoordelen. Voor consumenten ligt dat minder voor de hand. Zo blijkt uit recent onderzoek dat hun financiële kennis en in het bijzonder hun macro-economische kennis beperkt is (Christensen et al., 2006). Velen hebben geen besef van het niveau van de inflatie. Ruwweg een kwart van de Nederlanders zegt niet

te weten hoe hoog de inflatie is, en maar liefst tien procent van de respondenten die een numeriek antwoord geeft, denkt dat de gemiddelde inflatie de afgelopen vijf jaar minstens tien procent per jaar is geweest. Tegen deze achtergrond heeft DNB het Nederlandse publiek gevraagd naar hun vertrouwen in de ECB en de mate waarin Frankfurt erin slaagt de prijsstabiliteit te handhaven.

Publiek hecht aan prijsstabiliteit ...

De vragen zijn voorgelegd aan het CentERpanel dat ook wordt geïnterviewd in het kader van het DNB Household Survey, zodat wij de antwoorden kunnen correleren met de uitkomsten van het hierboven aangehaalde onderzoek naar de feitelijke inflatiekennis van de Nederlandse bevolking. Dit internetpanel vormt een representatieve steekproef van de bevolking in Nederland van 16 jaar en ouder. Tussen 20 en 24 januari 2006 hebben 2352 van de 2845 personen de vragenlijst ingevuld (een respons van 82,7 procent). De peiling laat zien hoezeer Nederlanders hechten aan prijsstabiliteit. Bijna tachtig procent van de Nederlanders acht het van belang dat de ECB prijsstabiliteit handhaaft (tabel 1). Daartegenover staat slechts zes procent die het niet belangrijk vindt. Omvangrijk is ook de groep, bijna driekwart van het publiek (72 procent), die grote waarde aan de onafhankelijkheid van de ECB toekent. Deze uitkomsten hebben betrekking op het maatschappelijke belang dat mensen zonder meer hechten aan prijsstabiliteit en onafhankelijkheid. Toegespitst op de persoonlijke situatie geeft nog steeds driekwart (74 procent) van de respondenten aan dat prijsstabiliteit voor hen zelf belangrijk is. De groep die dit niet belangrijk vindt, is met zestien procent wat omvangrijker geworden. Kijken wij naar de individuele karakteristieken, dan blijkt dat ouderen en huurders prijsstabiliteit voor hun persoonlijke situatie vaker belangrijk vinden. Dit zijn groepen voor wie de koopkrachtontwikkeling en daarmee de inflatie van relatief gewicht is. Opleiding, geslacht en inkomen zijn niet relevant voor het belang dat men *persoonlijk* hecht aan prijsstabiliteit.

Opvallend genoeg bestaat wel een significante relatie met het maatschappelijke belang dat men hecht aan prijsstabiliteit. Hoger opgeleiden, mannen en respondenten met een hoger inkomen zien net als ouderen een groter algemeen belang voor prijsstabiliteit. Het verband tussen leeftijd en het belang dat men hecht aan prijsstabiliteit hangt

CORRY VAN RENSELAAR EN MAARTEN VAN ROOIJ
De auteurs zijn werkzaam bij de divisie Economisch beleid en onderzoek van de Nederlandsche Bank. Zij danken Paul Cavelaars en Peter van Els voor commentaar, Gita Gajapersad en Menno Grevelink voor statistische ondersteuning.
ESB 8 september 2006

tabel 1

Belang van prijsstabiliteit en onafhankelijkheid in de ogen van het Nederlandse publiek

In procenten ^a				
	Zeer belangrijk	Tamelijk belangrijk	Niet erg/helemaal niet belangrijk	Weet niet/ geen opgave
- Acht u het van belang dat de ECB prijsstabiliteit handhaaft?	31,1	48,4	6,1	14,4
- Vindt u het van belang dat de ECB bij het handhaven van prijsstabiliteit onafhankelijk is van overheden?	27,5	44,5	7,3	20,6
- Hoe belangrijk is prijsstabiliteit voor u persoonlijk?	22,6	50,9	15,9	10,6

a percentages in rijen tellen niet noodzakelijkerwijs op tot 100 door afrondingsverschillen

Bron: DNB Household Survey, januari 2006.

mogelijk samen met de ervaring van de jaren zeventig toen de inflatie met soms dubbele cijfers langdurig op een hoog peil lag.

... en heeft vertrouwen in de ECB

Over de waarborging van prijsstabiliteit is 44 procent van de Nederlandse burgers goed te spreken, een derde heeft zo zijn twijfels, terwijl vier procent rond uit negatief is (figuur 1). Het percentage dat vertrouwen in de ECB stelt, ligt wat hoger. De ECB geniet bij ruim de helft van de Nederlandse bevolking (56 procent) tamelijk veel vertrouwen (figuur 2). Andere Europese instellingen liggen bij Nederlanders minder goed in de markt. De Europese Raad boezemt bij veertig procent van de bevolking vertrouwen in, terwijl het Europees Parlement bij 53 procent krediet heeft (Eurobarometer 2005). Het vertrouwen in de EU als geheel is in de afgelopen jaren overigens flink afgenomen. In 2005 zei ongeveer dertig procent van de Nederlanders vertrouwen te hebben in de Unie. In 1990 was dat nog ruim vijftig procent. Hoe valt het relatief gunstige oordeel over de ECB te verklaren? Prast, Mosch en Van Raaij constateren dat ook het vertrouwen in de Nederlandsche Bank (DNB) hoger ligt dan het vertrouwen in andere instituties, zoals het Nederlandse parlement en de sociale zekerheid (Prast, Mosch & Van Raaij, 2005). DNB kan bogen op een uitstekende naam bij het Nederlandse publiek. Het is mogelijk dat dit vertrouwen zich vertaalt in een positieve houding tot de ECB.

Inflatie track record helpt

Een alternatieve verklaring is dat het ESCB, en daarmee de ECB, bij de oprichting één duidelijk hoofddoel heeft meegekregen, het handhaven van prijsstabiliteit. Door dit te kwantificeren als een inflatie van 'dichtbij maar beneden de twee procent op de middellange termijn', is het betrekkelijk eenvoudig de ECB op haar resultaten te beoordelen. Geen van de andere Europese instellingen heeft een dergelijke kwantificeerbare doelstelling. In het eurogebied bedraagt de gemiddelde jaarlijkse prijsstijging volgens de geharmoniseerde definitie in de zeven en een half jaar dat de ECB nu verantwoordelijk is voor het gemeenschappelijke

monetaire beleid 2,1 procent tegen 2,7 procent in de vergelijkbare periode voorafgaand aan 1 januari 1999 (figuur 3). De gemiddelde inflatie ligt op een lager niveau dan voorheen. De ECB heeft in de afgelopen jaren dus nagenoeg beantwoord aan haar doel. Dat dit weerklank vindt, blijkt als het oordeel over het waarborgen van de prijsstabiliteit van de respondenten wordt afgezet tegen hun vertrouwen in de ECB (tabel 2). De beantwoording van deze twee vragen hangt in sterke mate met elkaar samen. Van de relatief kleine groep die oordeelt dat de prijsstabiliteit in Nederland zeer goed is gewaarborgd heeft de meerderheid volledig vertrouwen in de ECB en nagenoeg alle anderen hebben tamelijk veel vertrouwen in de instelling. Van diegenen die vinden dat prijsstabiliteit tamelijk goed is verzekerd, heeft bijna tachtig procent volledig of veel vertrouwen in de ECB. Bij degenen die vinden dat prijsstabiliteit helemaal niet is gewaarborgd, daalt dit percentage tot beneden de twintig procent. Het vertrouwen in de ECB blijkt eveneens positief samen te hangen met de feitelijke kennis van respondenten over de inflatie nu en in het verleden. Indien wij vijf kennisniveaus onderscheiden (conform Christensen et al., 2006) loopt het vertrouwen in de ECB op van 35 à 45 procent in de laagste categorie tot ruwweg tachtig procent voor de degenen die blijk geven over de meeste kennis te beschikken.

tabel 2

Perceptie prijsstabiliteit en vertrouwen in de ECB

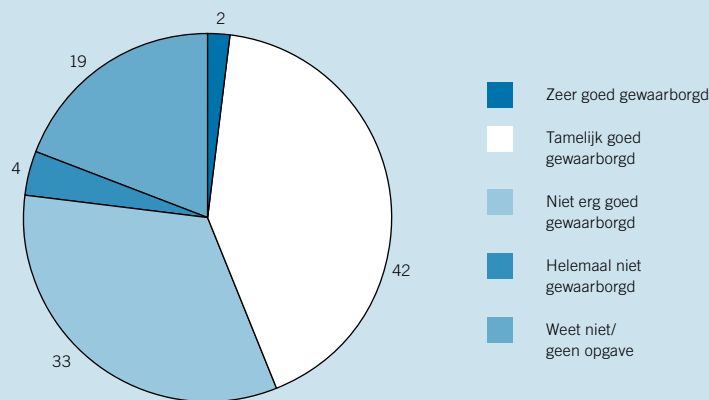
In procenten van de rijtotalen					
Bent u van mening dat prijsstabiliteit is gewaarborgd?	Heeft u vertrouwen in de ECB?				
	Volledig	Tamelijk veel	Weinig	Helemaal geen	Weet niet/ geen opgave
Zeer goed	55,1	42,0	0,0	0,0	2,8
Tamelijk goed	8,9	69,8	10,8	1,0	9,5
Niet erg goed	1,5	45,0	36,1	3,8	13,6
Helemaal niet	1,7	16,2	24,4	38,5	19,3
Weet niet/geen opgave	1,5	19,8	6,6	3,7	68,3

Toelichting: percentages in rijen tellen niet noodzakelijkerwijs op tot 100 door afrondingsverschillen.

Bron: DNB Household Survey, januari 2006.

figuur 1

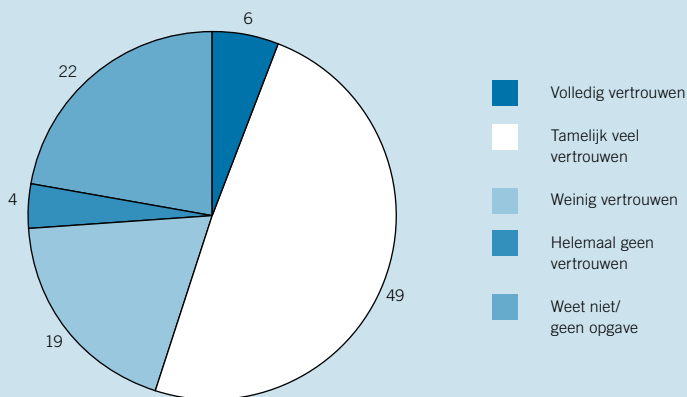
Bent u van mening dat prijsstabiliteit in Nederland is gewaarborgd?
In procenten

Bron: DNB Household Survey, januari 2006

figuur 2

Heeft u vertrouwen in de Europese Centrale Bank? In procenten

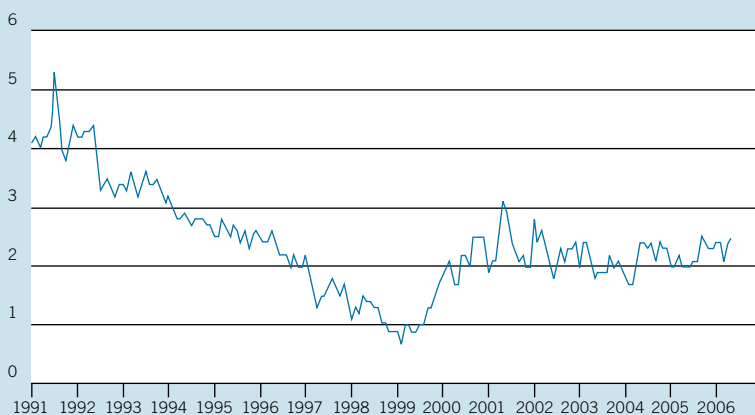

Bron: DNB Household Survey, januari 2006

figuur 3

Inflatie in het eurogebied sinds 1991

Procentuele mutatie van de geharmoniseerde prijsindex (hicp) ten opzichte van dezelfde maand een jaar eerder

Bron: EUROSTAT

Besluit

Ondanks de geconstateerde beperkte kennis van het inflatieniveau is het oordeel van het Nederlandse publiek over de ECB tamelijk gunstig. Daaraan heeft bijgedragen een gerichte communicatie, die doelstelling, beleidsstrategie en monetaire besluitvorming consequent toelicht en de gestage opbouw van een goede reputatie. Het vertrouwen in de ECB gaat immers hand in hand met de overtuiging dat prijsstabiliteit is gewaarborgd. In het eurogebied bedraagt de gemiddelde inflatie in de zeven en een half jaar dat de ECB bestaat 2,1 procent. Voor het Nederlandse publiek speelt bovendien mee dat het al een langere periode van matige inflatiecijfers kent. Sinds begin jaren tachtig bedroeg de cpi-inflatie gemiddeld 2,5 procent. Als de ECB, een nog jonge instelling tenslotte, het vertrouwen dat zij geniet, weet vast te houden of zelfs vergroot, kan dat haar reputatie alleen maar verbeteren.

LITERATUUR

Barro, R.J. & D.B. Gordon (1983) Rules, discretion, and reputation in a positive model of monetary policy. *Journal of Monetary Economics*, 12, 101-121.

Berger, H., J. de Haan & S.C.W. Eijffinger (2001) Central bank independence: an update of theory and evidence. *Journal of Economic Surveys*, 15, 3-40.

Christensen, C.A., P.J.A. van Els & M.C.J. van Rooij (2006) Dutch households' perceptions of economic growth and inflation. *De Economist*, 154, 277-294.

DNB (2006) Financiële kennis Nederlandse huishoudens is beperkt. *Kwartalbericht*, De Nederlandsche Bank, juni, 47-54.

Kydland, F.E. & E.C. Prescott (1977) Rules rather than discretion: the inconsistency of optimal plans. *Journal of Political Economy*, 85, 473-491.

Prast, H.M.R. Mosch & W.F. van Raaij (2005) *Vertrouwen, Cement van de Samenleving en Aanjager van de Economie*. Amsterdam: De Nederlandsche Bank in samenwerking met de Universiteit van Tilburg.

Rogoff, K. (1985) The optimal degree of commitment to an intermediary monetary target. *Quarterly Journal of Economics*, 100, 1169-1189.